

ЛОБІЗМ БЕЗ КОРУПЦІЇ?

ЗМІСТ

Про проект «Громадський моніторинг виділення фондів для округу»	2
Партнерство «Порядок денний народних депутатів України без ризиків політичної корупції»	3
Сім спокус політичної корупції	4
Особливості волинського виборчого округу №19	6
Масштабні виклики виборчого округу №97 на Київщині	11

Як завадити перетворенню демократії на роздачу «діжок із салом»

Українці, як і кожна нація, мають унікальний досвід побудови демократичної політичної системи. За роки української незалежності режим коливався від авторитаризму до демократії, проте рівень корумпованості політичної еліти не пережив відчутних змін. Іронічно, демократичний досвід для співвітчизників має і гіркий присмак злиднів: наскрізна корупція та непрозоре виділення коштів на округи із державного бюджету в рамках субвенцій для лояльних народних депутатів часто призводить до неефективного та сумнівного, з точки зору принципів доброчесності, розподілу обмежених фінансових ресурсів, як наслідок – спостерігаємо купівлю лояльності виборців.

Натомість досить часто виборці сприймають такий підкуп як прояв лояльності народних депутатів чи представників виконавчої влади. Вибивання грошей із держбюджету на ремонти шкіл, лікарень та доріг вважається реалізацією обіцянок, хоча, по суті, це купівля голосів електорату, якщо така діяльність парламентаря не відповідає погодженому суспільному порядку денному. У США це явище називається політикою «діжки із салом» (pork-barrel politics) – гроші платників податків йдуть на задоволення потреб конкретної групи населення на місцевому рівні, у виборчому окрузі, від якого балотувався конгресмен. Така роздача «діжок із салом» за рахунок федерального бюджету має на меті ►

Іван Сікора: «Розроблена нами методика дасть змогу сформуванню порядку денний для виборчих округів народних депутатів, що буде максимально відповідати запитам виборців та пріоритетам розвитку території»

показати турботу про виборців та отримати від них політичну підтримку. Парламентарі також приторговують голосами: надають підтримку законопроектам в обмін на асигнування з державної казни на ті чи інші вигідні їм проекти. Не дивно, що переважно такі проекти формують перелік «добрих справ» парламентаря на території його виборчого округу.

За режиму Віктора Януковича, наприклад, окремі депутати за «правильне» голосування отримували до 100 млн грн на свої округи – зокрема, «бюджетний дощ» проливався на округи Пшонки-молодшого, экс-спікера Литвина та низки відомих регіоналів переважно зі східної політичної чи економічної еліти. Масштаб державної бюджетної підтримки окремих виборчих округів вражав: після Революції гідності навіть цілі області України отримують менше, ніж за правління Януковича отримували окремі виборчі округи.

В українському громадянському суспільстві питання «діжок із салом» почали активно порушувати зовсім недавно. Досі українським експертам, активістам та журналістам бракувало комплексної методики, яка дозволяла б аналізувати реальну роботу народного депутата з вирішення проблем виборців його округу.

Фундації «Відкрите суспільство» вдалося створити максимально неупереджений інструмент оцінки діяльності парламентарів з точки зору їх внеску у вирішення проблем виборців на території виборчих округів – відповідну методику. Вона дозволяє не лише оцінювати виконання народними депутатами власних обіцянок, але й зважувати ризики політичної корупції та впливати на порядок денний політиків. Нова методика дає відповіді на запитання: яка ціна заплачена народним депутатом за отримання коштів із державного бюджету на реалізацію своєї програми, чи взагалі те, що він робить на виборчому окрузі, було зазначено в його передвиборчій програмі, які інструменти він використовує для вирішення проблем виборців та головне, чи уникає він ризиків

політичної корупції – «тушкування» або вибіркового голосування та підклимних угод задля отримання бюджетних асигнувань, чи не має конфлікту інтересів, завищення вартості вирішення проблем, ігнорування проблем, які насправді є більш пріоритетними ніж ті, які він вирішує?

Методика надає критерії для оцінки того, ЩО і ЯК робив народний депутат задля вирішення проблем виборців. І головне – чи те, що робив народний депутат, справді відповідає інтересам та потребам виборців, чи існуючу проблему не можна вирішити на місцевому рівні.

Бажаючим оцінити роботу народного депутата пропонується чіткий алгоритм роботи. Під час тренінгів, що пройшли у 8 містах України у червні-липні 2016 року, ми не лише репрезентували розроблену методику, але й показали перші результати оцінювання народних депутатів на її основі. Ми вдячні тим народним обранцям, які розуміють відповідальність перед суспільством і погодилися апробувати методику на своїх округах, які не побоялися почути критики на свою адресу. Сподіваємось спільними зусиллями зробити діяльність народних обранців більш прозорою і як наслідок – вибори стануть справді вибором лідерів, здатних вирішувати проблеми електорату, тож якісний склад парламенту зміниться кардинально.

Тепер громадські експерти, активісти, журналісти, помічники депутатів та депутати місцевих рад знають, що робити, аби ефективно визначати пріоритети діяльності народного депутата у вирішенні місцевих проблем. Робота з ґрунтового аналізу діяльності народних депутатів – невід’ємний елемент політичної культури та просвіти виборців. Обізнаний виборець – головний вартовий демократії, тоді як аналітики і громадські активісти – його зброєносці.

*З повагою Іван Сікора,
керівник проекту «Громадський моніторинг
виділення фондів для округу», експерт з питань
бюджетної та антикорупційної політики*

Про проект

«Громадський моніторинг виділення фондів для округу» – проект, покликаний, насамперед, озброїти громадський актив України – громадські організації, журналістів, експертів, зацікавлених громадян – інструментами суспільного контролю за використанням коштів державного бюджету для попередження політичної корупції.

Чому це важливо? В українській політиці досить часто трапляються випадки, коли окремим виборчим округам, від яких обрані окремі депутати, чи таким регіонам, які є електоральною базою провладних партій, надаються надмірні, порівняно з іншими територіями, бонуси. Зокрема, виділяються бюджетні кошти на «соціально-економічний розвиток». Щедрі капітальні видатки часто використовуються політичними силами для фактичної купівлі голосів виборців чи лояльності місцевих еліт до народного депутата, з яким пов'язують отримання таких коштів із державного бюджету. Для посилення демократії та впливу виборців на порядок денний народного депутата в рамках проекту розроблено та апробовано відповідну методику, проведено навчання на місцевому рівні, налагоджено зв'язки із народними депутатами та на запит учасників тренінгів ініційовано формування громадського партнерства «Порядок денний народних депутатів без ризиків політичної корупції».

Що ми зробили? Найважливіше – розроблена методика, яка відповідає на питання щодо формування переліку місцевих проблем та об'єктів, що мають перебувати у центрі уваги народного депутата. Методика дає чіткий алгоритм роботи як виборців, так і команди народного депутата у формуванні суспільного порядку денного. Зокрема, на основі структурування (класифікації) проблем за принципом субсидіарності (проблеми вирішуються на тому рівні, на якому виникають) визначені проблеми та об'єкти політики, що потребують фінансування із державного бюджету та втручання народного депутата. На основі ретельного аналізу документів, які впливають на регіональний та місцевий розвиток (Стратегії, програми, бюджетні документи тощо), експерти та громадськість окреслили ТОП-10 проблем для модельних округів, на яких здійснюється апробація методики.

Як ми це робимо? Оцінювання роботи народного депутата здійснюється протягом 5 послідовних етапів:

1. Проблематика виборчого округу/округів. Формування суспільного порядку денного: аналіз документів регіонального та місцевого розвитку; дослідження бюджетів та додатків до них із переліками об'єктів капітального ремонту та реконструкції, капітального будівництва та заплановані видатки на ці об'єкти. Вивчення відкритих джерел інформації, матеріалів у ЗМІ щодо суспільно важливих питань, результатів журналістських розслідувань, експертні оцінки та обговорення тощо. Оцінюємо проблеми з точки зору їх масштабу, гостроти та важливості. Сума балів, отримана за кожним із трьох критеріїв, дозволяє вивести оцінку пріоритетності проблеми та об'єкта у суспільному порядку денному. Відповідаємо на запитання: «Чи те, що зробив народний депутат, справді є важливим для мене як виборця та мешканця округу і чи справді без втручання народного депутата не можна було вирішити проблему на місцевому чи обласному рівнях?»
2. Оцінка порядку денного депутата свідчить про відповідність того, що обіцяв народний депутат у передвиборчій програмі, та того, що він робить після обрання до парламенту. Поряд із передвиборчою програмою важливою є оцінка звітів народного депутата.
3. Оцінка готовності депутата до публічних консультацій щодо включення суспільно важливих проблем до його порядку денного. Мета консультацій – 100% відповідності суспільного порядку денного та порядку денного народного депутата. Депутат має працювати в інтересах виборців та вирішувати проблеми, які неможливо або важко вирішити на місцевому рівні.
4. Оцінка внеску народного депутата у вирішення проблем виборців. Що робив народний депутат для цього? Здійснюємо оцінку внеску народного депутата у вирішення проблеми виборців певної території – чи використав народний депутат усі наявні в нього інструменти для просування питання? Також оцінюємо ступінь

вирішення проблем (від включення до порядку денного народного депутата та прийняття рішення щодо вирішення проблеми до імплементації рішення та оцінки його виконання). Тут оцінюємо інструменти, які є у розпорядженні народних депутатів (право законодавчої ініціативи, депутатські запити та звернення, ініціювання комітетських та парламентських слухань, головування, публічна участь у розгляді проблем у

своєму виборчому окрузі, в органах державної влади і органах місцевого самоврядування, інші дії, які були вжиті народним депутатом для вирішення проблеми, згідно з наданими йому повноваженнями).

5. ЯК народний депутат вирішував проблеми виборців? Маємо можливість оцінити ризики політичної корупції та попередити їх у діяльності народного депутата.

Партнерство «Порядок денний народних депутатів України без ризиків політичної корупції»

ПРИЄДНУЙТЕСЬ!

Учасники тренінгів «Як співпрацювати з народним депутатом для вирішення проблем округу та оцінювати його внесок у їх вирішення?» в усіх восьми містах висловлювали інтерес до продовження співпраці та застосування на практиці отриманих під час тренінгів знань та навичок.

Ми пропонуємо небайдужим громадянам об'єднуватися навколо партнерства «Порядок денний народних депутатів України без ризиків політичної корупції» заради того, щоб спонукати народних депутатів ставати відповідальнішими, підзвітними та добросовісними, а витрачання коштів із державного бюджету зробити більш раціональним, справедливим, результативним та ефективним.

Мета Партнерства – посилення спроможності громадянського суспільства впливати на порядок денний народного депутата, оцінка внесків народних депутатів України у вирішення проблем на місцевому рівні та громадський контроль за ризиками політичної корупції в діяльності парламентарів.

Меморандум (bit.ly/NoCorrupt) є відкритим для приєднання не лише для громадських активістів та журналістів, але й для народних депутатів, депутатів місцевих, районних та обласних рад.

Для чого працювати разом?

- Використовуємо оцінки внеску народного депутата у вирішення проблем виборчого округу та визначаємо ризики політичної корупції.

- Спільно формуємо суспільний порядок денний – тобто ТОП-10 проблем.
- Об'єднуємо зусилля для оцінки порядку денного народного депутата.
- Проводимо публічні консультації щодо включення проблем, які є у суспільному порядку денному, до порядку денного народного депутата.
- Колегіально оцінюємо внесок народного депутата у вирішення проблем, зазначених у суспільному порядку денному, та того, яким чином він здійснює лобювання і чи вдається йому уникати ризиків політичної корупції.
- Поширюємо знання – інформуємо громадян про результати громадського моніторингу та оцінювання.
- Тримаємо руку на пульсі – відстежуємо проблеми, які мали би бути у порядку денному народного депутата, фіксуємо прогрес у їх вирішенні.
- Обмінюємося досвідом, вдосконалюємо методичні та організаційні підходи, що лежать в основі партнерства.
- Поширюємо антикорупційну діяльність партнерства на всі виборчі округи.
- Методичне, консультативне та інформаційно-організаційне супроводження роботи партнерства здійснює Фондація «Відкрите суспільство».

ПРИЄДНУЙТЕСЬ ЗА ПОСИЛАННЯМ:

bit.ly/JoinOSF

Текст Меморандуму доступний на сайті Фондації «Відкрите суспільство» у розділі «Події».

Сім спокус політичної корупції

Якими є сім спокус політичної корупції? Як депутат лобіювати виділення коштів з державного бюджету для вирішення місцевих проблем без ризиків політичної корупції? Чи може він при цьому зробити істотний внесок у вирішення місцевих проблем?

РИЗИКИ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ:

- Завищення вартості вирішення проблеми задля подальшого лобіювання своїх підрядників, які не забувають подякувати через «відкат».
- Конфлікт інтересів: об'єкт лобіювання, що виступає інструментом вирішення проблеми, пов'язаний із підприємницькою діяльністю депутата чи наближених до нього осіб (бізнес-партнерів, родичів чи спонсорів його кампанії).
- Тіньове або непрозоре лобіювання (поставити перед фактом). Виборцям дають зрозуміти: гроші на об'єкт, що розглядається як інструмент вирішення проблеми, з'являються завдяки діяльності народного депутата. У такій ситуації виборці стоять перед фактом – «вдалося знайти гроші на такий-то об'єкт, що дасть змогу...» і далі обґрунтування. Чи є цей об'єкт пріоритетним у суспільному порядку денному та чи справді немає альтернатив вирішення проблеми в таких випадках, не обговорюється. Отже, ситуації, коли виборцям пропонується вирішити проблему шляхом фінансування певного об'єкта, який досі не був у суспільному порядку денному і таке вирішення проблеми публічно не обговорювалося із виборцями, оцінюється як ознака політичної корупції.
- Практика лобіювання, пов'язана із «тушкуванням», тобто переходом із однієї фракції до іншої задля отримання фінансування на об'єкти, які знаходяться на території виборчого округу. Фактично така поведінка народного депутата заради вирішення локальних

проблем округу може призвести до системної політичної кризи.

- Практика лобіювання без «тушкування». Полягає у фіксації факту «правильного» голосування, попри рішення фракції та політичні обіцянки задля отримання в подальшому фінансування на об'єкти, які знаходяться на території округу.
- Маніпулювання внеском у вирішення проблеми. Полягає у присвоєнні чужого внеску (наприклад, уряду, ОДА або органів місцевого самоврядування) у вирішення проблеми в рамках передвиборчої кампанії або звітів про діяльність народного депутата, фіксування факту невключення проблеми до порядку денного народного депутата на підставі аналізу передвиборчої програми та звітів про його діяльність.
- Ігнорування та бездіяльність щодо проблем, які є в суспільному порядку денному. Причини ігнорування часто мають корупційну природу (досягнення домовленості про невтручання) або пов'язані з некомпетентністю народного депутата та його помічників.

Громадське партнерство «Порядок денний народних депутатів України без ризиків політичної корупції» розпочинає свою роботу. Метою партнерства стане посилення спроможності представників інститутів громадянського суспільства впливати на формування порядку денного народного депутата, оцінювати внесок народних депутатів України у вирішення проблем на місцевому рівні та здійснювати громадський контроль за ризиками політичної корупції в діяльності парламентарів. Приєднатися до партнерства можна шляхом підписання Меморандуму. Також вже зараз можна долучитися до формування проблем та об'єктів суспільного порядку денного для народного депутата, що представляє виборців вашого округу в парламенті.

Ми переконані: те, як здійснюється лобіювання, має значення. Як із точки зору репутації

народного депутата, так і стосовно довіри до нього. Деталі мають значення. Наша методика може попередити повторення практик минулих років, коли левова частка субвенцій із держав-

ного бюджету виділялась на «підготовування» виборчих округів лише депутатів-регіоналів, знову і знову засипаючи демократію «діжками із салом».

Сім спокус політичної корупції

Оцінювання здійснюється після проведення консультацій із народним депутатом щодо проблем та об'єктів суспільного порядку денного

1 Завищення вартості вирішення проблеми

2 Конфлікт інтересів, або «освоєння» коштів «своїми»

3 Тіньове, або непрозоре лобювання («поставити перед фактом без погодження з виборцями пріоритетності проблеми/об'єкта»)

4 «Тушкування» (перехід із однієї фракції в іншу задля отримання фінансування)

5 «Правильне» голосування без «тушкування»

6 Присвоєння чужого внеску, маніпулювання внеском у вирішення проблеми

7 Ігнорування та бездіяльність щодо проблем, які є в суспільному порядку денному

Особливості волинського виборчого округу №19

Проблеми цього шахтарсько-аграрного прикордонного округу традиційні – безробіття та заборгованість перед шахтарями, погані дороги та незавершені будівництва, некомфортні митні переходи та погана екологія.

Консультації між виборцями, експертами та народним депутатом щодо бачення ТОП-

10 найбільш масштабних, гострих і важливих проблем та об'єктів виборчого округу є вкрай необхідними. Такі консультації та погоджений публічний порядок денний народного депутата – крок у напрямку формування максимально наближеної до запитів виборців програми дій та попередження ризиків політичної корупції.

ПАСПОРТ ВИБОРЧОГО ОКРУГУ:

- Виборчий округ №19 включає міста Володимир-Волинський та Нововолинськ, Володимир-Волинський, Іваничівський та Любомльський райони. Центром виборчого округу є місто Володимир-Волинський. Приблизна кількість виборців – 144 487. Загалом виборчих дільниць – 222. У Володимирі-Волинському є низка працюючих промислових підприємств. Дислокується військова частина.
- Нововолинськ – шахтарське місто, найбільше в окрузі. Питання роботи шахт та вчасної виплати заробітної плати є одним з ключових для агломерації Нововолинська.
- Третина населення виборчого округу зайнята у сільському господарстві, яке характеризується низькою ефективністю та відсутністю достатньої кількості переробних підприємств.
- Усі райони виборчого округу є прикордонними. Мешканці можуть користуватися перевагами малого прикордонного руху, вести дрібну торгівлю і таким чином вирішувати проблеми зайнятості.

ІГОР ГУЗЬ

Народний депутат України VIII скликання. Обраний по одномандатному виборчому округу №19. Член політичної партії та фракції "НАРОДНИЙ ФРОНТ". Заступник голови Комітету Верховної Ради України у закордон-

них справах. Член міжфракційного депутатського об'єднання «Захистимо вугільну галузь».

Передвиборча програма Ігоря Гузя не містила чітких обіцянок щодо вирішення конкретних проблем виборчого округу. У програмі серед обіцянок, які так чи інакше стосуються виборців, є згадка про вирішення «долі волинських військових, які воюють на Сході з російськими загарбниками, та взяті зобов'язання вимагати у Верховній Раді забезпечення бійців та родин загиблих необхідними пільгами та виплатами», а також є обіцянка забезпечити «для родин бійців АТО тверде паливо для приватних будинків на безкоштовній основі». Окрім того, депутат обіцяв «повернути у державну власність підприємства та активи, які за допомогою корупційних схем привласнили олігархи». Народний обранець звертає увагу на необхідність «активно реалізовувати програму енергозбереження та переходити на використання альтернативних видів палива».

Звітність про діяльність народного депутата розміщена у відкритих джерелах та містить посилання на вирішення локальних проблем (пере-

важно в центрі його уваги є шахтарське питання, сприяння включенню до списку інвестиційних об'єктів при Волинській облдержадміністрації фабрики «Модуль» у смт. Благодатне, скасування рішення про закриття школи у с. Руда тощо).

У звіті народного депутата зазначається, що у 2015 році за його сприяння округ отримав майже 5,2 млн грн, а в 2016 році – 12 млн грн на об'єкти, що знаходяться на території цього округу.

У рамках методики оцінюються найбільш пріоритетні проблеми та об'єкти, що увійшли до ТОП-10 для виборчого округу. До переліку ТОП-10 входять проблеми та об'єкти, які є найбільш масштабними, гострими та важливими. Проблеми та об'єкти, які не увійшли до ТОП-10, попри декларування та підтвердження внеску народним депутатом у їх вирішення, не оцінюються.

Довіра до народного депутата серед виборців округу – найбільш важливий ресурс у його діяльності. Чітке бачення ТОП-10 проблем та об'єктів округу – крок у напрямку формування чітких пріоритетів у його діяльності на місцевому рівні в сфері капітальних вкладень та свідчення наявності належної уваги до проблем, які можуть не вимагати коштів, але потребують реагування народних депутатів у якості виконання ними контрольних повноважень.

Більше інформації про ТОП-10 проблем та об'єктів виборчого округу №19 та методику їх відбору розміщено на сайті Фондації «Відкрите суспільство»: www.osf.org.ua (розділи: Аналіз політики та Події).

ТОП-10 ПРОБЛЕМ ТА ОБ'ЄКТІВ ВИБОРЧОГО ОКРУГУ №19 НА ВОЛИНІ

Проблема №1 «Систематичні заборгованості з виплати заробітної плати працівникам вуглевидобувної сфери мають місце вже не перший рік. Так, на початок 2016 року борг складав 30 млн грн. Станом на липень 2016 року заборгованість зростає, і стосується це ДП «Волинвугілля» (шахта №9 «Нововолинська» та «Бужанська»), ДП «Шахти №1 «Нововолинська» та ДП «Передпускова дирекція «Шахта №10 «Нововолинська»».

Проблема №2 «Будівництво шахти №10 «Нововолинська» ДП «Волинвугілля» (потужність 900 тис. тонн на рік, передбачається створення 1 500 нових робочих місць, оціночна вартість об'єкта 2,3 млрд грн)».

«Шахтарське питання» (проблеми №1 та №2) є гострим для виборців округу та включене до порядку денного як народного депутата, так і Волинської ОДА.

Проблема №3 «Незадовільний стан транспортної інфраструктури, вулично-дорожньої мережі» пов'язана із об'єктом «Покращення доступу до українсько-польського прикордонного регіону шляхом реконструкції автомобільної дороги державного значення М-07 «Київ-Ковель-Ягодин» на ділянці 487 + 500-496 + 500, км 496+500-505+286» (Любомльський район, від Любомльського перехрестя до режимної зони міжнародного автомобільного пункту пропуску «Ягодин»), вартість проекту – 50 млн грн. Також актуальним об'єктом у рамках цієї проблеми є дорога Т-03-02 «Піща - Шацьк - Любомль - Володимир-Волинський - Павлівка - Горихів - Берестечко - Козин - Кременець». Зазначене питання вже давно є нагальними для мешканців виборчого округу, які користуються перевагами малого прикордонного руху.

Питання ремонту цієї траси, яка є транзитною для трьох районів і двох міст округу, постійно на порядку денному Ігоря Гузя, запевняють у команді депутата.

Проблема №4 «Несприятлива екологічна ситуація та негативний вплив на навколишнє при-

родне середовище промислових та комунальних підприємств через утворення твердих побутових відходів» представлено об'єктами «Будівництво та реконструкція полігонів твердих побутових відходів» у м. Любомль та сусідніх селах (2,5 млн грн), м. Нововолинськ (с. Стара Лішня Іваничівського р-ну, кошторис третьої черги – 7,1 млн грн), смт. Іваничі (1,8 млн грн), періодичні викиди забруднюючих речовин у повітря промисловими підприємствами у м. Нововолинську.

Мешканці міста нещодавно звернулися до народного депутата із проханням вирішити проблему періодичних масових викидів, які створюють нестерпний сморід у місті. Як запевняють у команді депутата, він намагається з'ясувати причини проблеми та використати доступні народному депутату інструменти для вирішення проблеми.

Проблема №5 «Порушення вимог земельного, містобудівного законодавства, довгобуду і незаконні забудови та землевідведення» представлено об'єктом «Завершення 44-квартирного будинку для військовослужбовців у Володимирі-Волинському». Ігор Гузь робив публічні заяви щодо цієї проблеми – як з трибуни ВР, так і в мас-медіа, писав відповідні звернення, і, як стверджують у команді депутата, він налагодив спільну роботу для вирішення проблеми із міським головою Володимира-Волинського Петром Саганюком. Зараз депутат готує звернення з вимогою притягнути до відповідальності чиновників Міноборони, які затягують освоєння коштів на добудову будинку.

Проблема №6 «Неналежна якість житлово-комунальних послуг (з постачання тепла, газу, холодної та гарячої води для приватних споживачів та бюджетних установ, зношеність систем водопостачання та водовідведення, висока вірогідність аварійних ситуацій)». Вирішення проблеми пов'язано із об'єктом «Капітальний ремонт зовнішніх водогінних мереж від Південного водозабору до м. Нововолинська (діаметр 426 мм довжиною 6 км (введений в експлуатацію в 1963 році, стан зношеності 100 відсотків), кошторис

проекту – 21,2 млн грн)». Це пріоритетне питання є актуальним для громади Нововолинська та включено до порядку денного місцевої влади.

Водночас команда І. Гузя не погоджується з такою постановкою питання, аргументуючи свою позицію тим, що питання не обмежується лише водними комунікаціями у Нововолинську, і що на порядку денному є питання встановлення лічильників у Володимирі-Волинському ПАТ «Волиньгаз». Народний депутат виступає проти незаконного встановлення загальнобудинкових лічильників. Крім того, вважають у команді І. Гузя, «питання якості надання комунальних послуг є не зовсім характерним для народного депутата, їх забезпечення – це прямиий обов'язок підрозділів житлово-комунального господарства міської ради». З одного боку, це дуже добре, що виникла така публічна дискусія, вона дозволяє рухатись вперед, з іншого – скористаємось методикою: пріоритетною у ТОП-10 проблем округу має бути саме та, що відповідає суспільному порядку денному і є найбільш гострою, масштабною, важливою для значної частини виборців округу та не може бути вирішена виключно на місцевому рівні.

Проблема №7 «Черги та низька пропускна спроможність на митних переходах «Ягодин-Дорогуськ» і «Устилуґ-Зосин» та контроль за використанням коштів, які надав Європейський Союз для ремонту пункту пропуску «Устилуґ-Зосин» (5 млн євро). Вирішення проблеми пов'язане зі збільшенням пропускної спроможності на митних переходах «Ягодин-Дорогуськ» та «Устилуґ-Зосин». Як і проблема №3, зазначене питання є важливим для мешканців виборчого округу, які користуються перевагами малого прикордонного руху.

Контроль за використанням коштів для ремонту пункту пропуску «Устилуґ-Зосин» є одним із постійних напрямків роботи народного депутата: для привернення уваги до цього питання він надсилав звернення до глави ДФС Романа Насірова, виступав на брифінгах у Верховній Раді і влаштовував спільно із програмою «РАДА» прес-тур на пункт пропуску «Устилуґ-Зосин». Загалом, зазначають у команді І. Гузя, питання збільшення пропускної спроможності волинського прикордоння та стимулювання відкриття нових пунктів пропуску є одним із головних у роботі депутата.

Проблема №8 «Неналежне впровадження енергозберігаючих та енергоефективних технологій на об'єктах соціальної та житлово-комунальної інфраструктури, заміщення природного газу на альтернативні відновлювальні види палива, затримка з освоєнням коштів міжнародних інституцій на проекти енергозбереження» представлена об'єктом «Реконструкція котельні у смт. Жовтневе (Благодатне) з встановленням твердопаливних котлів потужністю 5 МВт». Впровадження проекту впливає на близько три тисячі мешканців різних соціальних груп.

Однак, як наголошує команда І. Гузя, на території округу проводилася заміна газових котлів на котли на альтернативному паливі в рамках державної програми, тож поки серйозних підстав для втручання народного депутата не було. Водночас у рамках ремонтних робіт у 2015 та 2016 роках, які здійснили за кошти субвенції з державного бюджету, за сприяння Ігоря Гузя, проводилось утеплення освітніх та культурних закладів району, що дозволило підвищити рівень їх теплозбереження. Також Ігор Гузь виступав проти рішення уряду у сфері енергозбереження – вимагав, щоб урядову програму компенсації коштів на утеплення будівель відновили.

Проблема №9 «Безробіття та тіньова зайнятість населення» представлена об'єктом «Вжиття заходів щодо створення нових робочих місць на території м. Нововолинськ та селища Жовтневе (Благодатне) шляхом добудови фабрики рулонних пакувальних матеріалів у селищі Жовтневому».

Проблема №10 «Незадовільний стан та недоступність якісних медичних, освітніх та соціально-культурних послуг» представлена об'єктом «завершення будівництва приймального відділення Іваницівської центральної районної лікарні (2,4 млн грн)».

Менше з тим, Ігор Гузь приділяв увагу вирішенню інших проблем медичної галузі округу, зокрема, у 2015 році вдалося передбачити 360 тис. грн на ремонт інфекційного відділення районної лікарні у Володимирі-Волинському. Також Ігор Гузь у лютому 2016 р. відвідав Іваницівську районну лікарню, щоб разом із медиками знайти вирішення проблеми виплати 40% індексації за 2015 рік. У сфері освіти депутат активно працює, щоб добитися збереження шкіл

у віддалених селах, відсутність яких разом із навчанням удома може різко погіршити рівень надання освітніх послуг. Як стверджує команда депутата, саме проблема закриття шкіл є найактуальнішою в на-

прямку освіти для значної частини округу, тож це питання також залишається дискусійним та відкритим, адже методика дозволяє диференціювати проблеми за вартістю та ступенем їх вирішення в динаміці.

МІНІМАЛІЗУЄМО РИЗИКИ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ ТА ФОРМУЄМО ПОРЯДОК ДЕННИЙ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА РАЗОМ

Під час консультацій із народним депутатом, в тому числі за участі місцевих активістів, які приєднуються до партнерства «Порядок денний народних депутатів України без ризиків політичної корупції», є можливість максимально наблизити його порядок денний до суспільного. Такі консультації дозволять виокремити найбільш

нагальні питання, актуальні для округу, зробити його депутатську діяльність більш прозорою та більш обґрунтовано визначити проблеми й об'єкти, які потребують фінансування за кошти державного бюджету або ж потребують втручання народного депутата в рамках виконання ним контрольних повноважень.

ТРЕНІНГ «ЯК СПІВПРАЦЮВАТИ З НАРОДНИМ ДЕПУТАТОМ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ОКРУГУ ТА ОЦІНЮВАТИ ЙОГО ВНЕСОК У ЇХ ВИРІШЕННЯ?» 25-26 ЛИПНЯ 2016 РОКУ, М. ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКИЙ

Публічність формування порядку денного народного депутата та громадський контроль за його діяльністю – шлях до лобізму без ризиків політичної корупції. Такий висновок можна зробити після ознайомлення із методикою оцінки внеску народного депутата у вирішення місцевих проблем та ризиків політичної корупції, що розроблена та репрезентована Фондацією «Відкрите суспільство» нещодавно у м. Володимирі-Волинському.

Інструменти громадського контролю за діяльністю народних депутатів опанували представники громад Володимира-Волинського, Нововолинська, Любомля та Іваничів. Учасники тренінгу не лише навчилися працювати із методикою, представленою Фондацією «Відкрите суспільство», але й разом із експертами обговорили пріоритетні проблеми в різних сферах суспільного життя мажоритарного виборчого округу №19. Розпочи-

наємо системну роботу в рамках громадського партнерства «Порядок денний народних депутатів України без ризиків політичної корупції».

Методологію тренінгу розробили експерти: **Сергій Панцир**, керівник Центру соціального партнерства та лобіювання НаУКМА, **Леся Шевченко**, президент Фондації «Відкрите суспільство» та **Іван Сікора**, керівник проекту, експерт з питань бюджетної та антикорупційної політики.

Масштабні виклики виборчого округу №97 на Київщині

Проблеми, притаманні цьому округу Київської агломерації, доволі суттєві та різноманітні. Зокрема, відзначаються факти масштабних земельних зловживань, процвітає незаконна підприємницька діяльність, пов'язана з видобутком піску, до того ж житлово-комунальна сфера та транспортна інфраструктура неадекватні темпам розвитку міст Бровари та Березань, регіон потерпає

від екологічних катаклізмів, серед яких – підтоплення територій. Консультації між виборцями, експертами та народним депутатом щодо бачення ТОП-10 найбільш масштабних, гострих та важливих проблем і об'єктів виборчого округу є вкрай важливими для формування такого порядку денного парламентаря, який максимально відповідатиме запитам суспільства.

ПАСПОРТ ВИБОРЧОГО ОКРУГУ:

Виборчий округ №97 включає міста Бровари, Березань та Баришівський район (районний центр – смт. Баришівка). Місто Бровари з населенням понад 100 тис. мешканців є центром виборчого округу. Серед міст Київської області Бровари, після Білої Церкви, мають найбільшу чисельність населення. Загалом в окрузі налічується 176 тис. 559 виборців. Виборчих дільниць: 135.

Бровари є одним із економічних центрів Київщини із розвинутою промисловістю та транспортним сполученням. Місто вже не перший рік переживає житловий «будівельний бум». Водночас має проблеми з працевлаштуванням населення,

не працюють або працюють не на повну потужність великі промислові підприємства (наприклад, Броварський завод порошкової металургії). Найбільшим діючим підприємством зі 100% іноземним капіталом на території округу є ІП «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед».

За різними оцінками, близько 30 000 броварчан щоденно їздять до Києва на роботу чи навчання. Тож транспортна інфраструктура має важливе значення для розвитку округу.

Територія округу характеризується високою концентрацією мешканців у населених пунктах міського типу та значною часткою сільського населення.

ПАВЛО РІЗАНЕНКО

Народний депутат України VIII скликання. Обраний по одномандатному виборчому округу №97. Член депутатської фракції партії «Блок Петра Порошенка».

- Заступник голови Спеціальної контрольної комісії Верховної Ради України з питань приватизації.
- Голова підкомітету з питань цінних паперів, фондового ринку, діяльності рейтингових агентств та електронної комерції Комітету Верховної Ради України з питань фінансової політики і банківської діяльності.

Передвиборча програма Павла Різаненка не містила чітких обіцянок щодо вирішення конкретних проблем виборчого округу. Серед оприлюднених ним намірів, які так чи інакше стосуються виборців округу, є згадка про «відновлення виробничих потужностей», «повернення незаконно захоплених чиновниками земель, виробництва, будівель, надр» та в рамках забезпечення національної енергетичної безпеки є пропозиція «максимального запровадження відновлюваних джерел енергії, технологій енергозбереження».

Звітність про діяльність народного депутата розміщена у відкритих джерелах та містить поси-

лання на вирішення локальних проблем (переважно в центрі його уваги є питання незаконного відчуження земельної ділянки ДП «Радіопередавальний центр», виключення Державного підприємства «Плосківський» з переліку об'єктів, що не підлягають приватизації, відновлення та заміна опори на трансформаторних підстанціях в с. Зазим'я Броварського району тощо).

В рамках методики оцінюються найпріоритетніші проблеми та об'єкти, що увійшли до ТОП-10 для виборчого округу. До переліку ТОП-10 входять проблеми та об'єкти, які є найбільш масштабними, гострими та важливими. Проблеми та об'єкти, які не увійшли до ТОП-10, попри декларування та підтвердження внеску народним депутатом у їх вирішення, не оцінюються.

Підтримання та підвищення довіри до діяльності народного депутата серед виборців вимагає публічності у формуванні пріоритетів. У виборців не повинно виникати сумнівів щодо пріоритетів діяльності народного депутата як у сфері капітальних вкладень, так і в рамках вирішення проблем, що не вимагають коштів, але потребують реагування з боку парламентаря, який має відповідні контрольні повноваження.

Більше інформації про ТОП-10 проблем та об'єктів виборчого округу №19 та методику їх відбору можна отримати на сайті Фундації «Відкрите суспільство»: www.osf.org.ua (розділи: Аналіз політики та Події).

ТОП-10 ПРОБЛЕМ ТА ОБ'ЄКТІВ ВИБОРЧОГО ОКРУГУ №97 НА КИЇВЩИНІ

Проблема №1 «Порушення вимог земельного та містобудівного законодавства» представлена об'єктом «Землі Державного підприємства «Радіопередавальний центр» розміром 94,6 га» (орієнтовна ринкова вартість цієї ділянки – 200 млн грн). Судом накладено арешт на незаконно привласнені землі, які використали як заставу за кредитами сумнівних власників на загальну суму 280 млн грн у банку «Михайлівський», що збанкрутував. Павло Різаненко ініціював виїзне засідання Спеціальної контрольної комісії Вер-

ховної Ради України з питань приватизації на територію «Радіопередавального центру» з метою вивчення стану справ і дій державних органів для вирішення цієї важливої проблеми. За інформацією з відкритих джерел, Броварський радіопередавальний центр володіє документацією лише на 38 гектарів землі з тих 115 гектарів, які раніше вважалися його землями. Відповідно, 77 гектарів, згідно із законодавством, мали би бути в юрисдикції броварської територіальної громади. Сама ця земельна ділянка у Броварах є особливо

цінною з огляду на тривалий «будівельний бум» та брак вільних або придатних для забудови земельних ділянок у місті. Йдеться про питання незаконного відчуження таких земель та потреби повернення їх законному власнику – громаді.

Проблема №2 є специфічною і локальною, вона представлена об'єктом «Вирішення проблеми підтоплення мікрорайону Старе місто міста Бровари та II мікрорайону м. Броварів». Виникла така негативна екологічна ситуація внаслідок засипання водовідвідних каналів, хаотичної забудови, відсутності побутової та дощової каналізації. Це пріоритетне питання є актуальним для громади, міститься у порядку денному ОДА та депутатів обласної ради.

Ще у 2013 році народним депутатом було направлено декілька звернень до міської ради Броварів, на що міська влада відповідала, що міською програмою «Запобігання та ліквідація наслідків підтоплення території міста Бровари на період 2012-2015 років», затвердженої рішенням Броварської міської ради, передбачено фінансування робіт з розроблення проектно-кошторисної документації проекту із запобігання та ліквідації наслідків підтоплення та будівництво колекторно-дренажної мережі. Однак досі проекту немає, зазначають у команді народного депутата.

Проблема №3 «Неналежна якість житлово-комунальних послуг (незадовільний технічний стан і зношеність значної частини основних фондів систем водопостачання та водовідведення, інженерних мереж у житлово-комунальному господарстві)» представлена об'єктом «Реконструкція каналізаційних очисних споруд, розташованих на землях Красилівської сільської ради Броварського району Київської області, зі збільшенням потужності з 22 000 м³ до 37 000 м³». Загальна вартість об'єкта складає більше 137 млн грн.

Павло Різаненко надіслав депутатські запити до Мінрегіонбуду та КОДА щодо фінансування цього проекту за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку. З відповідей, отриманих від облдержадміністрації та міністерства, стало відомо, що Броварська міська рада подала невідповідний пакет документів

щодо цього проекту Міжрегіональній комісії. Тому фінансування можливе лише з 2017 року.

Проблема №4 «Низька ефективність та конкурентоздатність виробництв, безробіття, несприятливий бізнес-клімат для розвитку підприємництва та створення нових та модернізації існуючих галузей економіки» представлена під час першого етапу оцінювання об'єктом «Відновлення роботи підприємства (державний племзавод «Плосківський»). Відносно цього підприємства, на якому працювало понад 500 співробітників, Господарський суд Київської області порушив провадження про банкрутство (справа № Б8/04912 від 03.05.2012 року).

Законодавча ініціатива Павла Різаненка спрямована на приватизацію підприємства та розпаювання його земель. Чи приведе таке рішення до створення робочих місць у с. Плоскому та появи ефективного власника для об'єктів нерухомого майна державної власності? Питання дискусійне. Під час тренінгу у м. Бровари було висловлено побажання звернути увагу на відновлення роботи «Броварського заводу порошкової металургії» як одного зі шляхів створення нових робочих місць.

Проблема №5 «Несприятлива екологічна ситуація та негативний вплив на навколишнє природне середовище» представлена двома об'єктами: «Розвиток та реконструкція систем водопостачання та водовідведення для забезпечення населення якісною питною водою (м. Березань та Баришівський район)» і «Вирішення проблеми сміттєзвалища поруч із м. Березань». Перший об'єкт включає такі проекти, як «Будівництво позамайданчикових каналізаційних трубопроводів у смт. Баришівка на суму 1,2 млн грн» та «Реконструкція каналізаційно-насосної станції №10 м. Березань на суму більш як 1,4 млн грн». Народний депутат Павло Різаненко долучився до вирішення цієї проблеми. Зокрема, за його ініціативою в рамках програми «РАДА» проведено громадське обговорення в м. Березань щодо питання сміттєзвалища, де відбулася дискусія за участі посадових осіб. В результаті діяльністю несанкціонованого сміттєзвалища зацікавилися органи прокуратури. За зверненнями П. Різаненка до Міністерства

фінансів України у червні 2016 року до переліку об'єктів (заходів), що фінансуються у 2016 році за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів соціально-економічного розвитку включено проекти: будівництво позамайданчикових каналізаційних трубопроводів у смт. Баришівка (завершення робіт) на суму понад 1 240 тис. грн; реконструкція каналізаційно-насосної станції №10 м. Березань на суму понад 1 496 тис. грн.

Зважаючи на високу пріоритетність вирішення **проблеми транспортної інфраструктури та вулично-дорожньої мережі** для Київської агломерації, два об'єкти, які пов'язані із вирішенням цієї проблеми у двох ключових населених пунктах виборчого округу - «Капітальний ремонт та реконструкція 2-х відрізків ділянок вул. Київської в м. Бровари» та «Будівництво об'їзної дороги (м. Березань)», виокремлені як дві окремі проблеми, що потребують особливої уваги Павла Різаненка.

Проблема №6 «Капітальний ремонт та реконструкція 2-х відрізків ділянок вул. Київської в м. Бровари». Здійснення капітального ремонту двох відрізків ділянок по вул. Київській, що є центральною магістраллю в м. Бровари та пролягає повз усе місто, стоїть гостро з огляду завершення масштабного будівництва житлових багатоповерхівок поруч із вул. Київською, що призведе до суттєвого збільшення транспортного навантаження. Питання стоїть у суспільному порядку денному та порядку денному органів місцевої влади. Вирішення проблеми перебуває на контролі у народного депутата Павла Різаненка.

Проблема №7 «Будівництво об'їзної дороги (м. Березань)». Однією з найгостріших проблем дорожнього господарства міста є непридатність місцевих доріг для руху великовантажних автомобілів. Проблема загострюється через те, що територією міста проходить стратегічна траса міжнародного значення М-03 - Санкт-Петербург - Київ - Харків - Ростов-на-Дону та залізнична дорога. За кошти місцевого бюджету виготовлено проектно-кошторисну документацію на будівництво

об'їзної дороги зі шляхопроводом через залізничне полотно. Вартість будівельних робіт складає понад 61,3 млн грн. Попри плани розпочати будівництво дороги за кошти обласного бюджету, досі суттєвих зрушень у вирішенні цієї проблеми немає. Питання перебуває на контролі у народного депутата Павла Різаненка.

Проблема №8 «Неналежний стан об'єктів соціальної інфраструктури (закладів освіти та охорони здоров'я, культури)» представлена об'єктами «Реконструкція дитячого садка «Малютко» в с. Семенівка Баришівського району Київської області (9,4 млн грн)» та недостатньою кількістю шкіл та дошкільних навчальних закладів у м. Бровари.

Водночас, як зазначають у команді П. Різаненка, проект реконструкції садочка подавали на конкурс для фінансування за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку. Але в проектно-кошторисній документації не було графічних матеріалів, що унеможливило включення його до конкурсу цього року.

Проблема №9 «Неналежний стан об'єктів публічного простору (об'єкти благоустрою та рекреації)» представлена одним із найбільш кошторисних проектів, поданих місцевою владою Броварів на фінансування за кошти Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) – «Реконструкція центрального міського парку «Перемоги» в Броварах (18,2 млн грн)». Попри його масштабність та важливість для броварчан, оціночна вартість викликає сумніви, як, зрештою, і доцільність фінансування цього об'єкта за кошти державного бюджету. Об'єкт є доволі суперечливим і потребує пильного контролю народного депутата Павла Різаненка в частині ефективності й доцільності витрачання коштів державного та місцевого бюджетів, з чим парламентар погоджується.

Проблема №10 «Порушення вимог природоохоронного законодавства та незаконна підприємницька діяльність» представлена об'єктом «Незаконний видобуток піску в с. Погреби та с. Пухівка». Ця гостра тема доволі давно включена до суспільного порядку денного, є предметом уваги депутатів обласної ради.

СПІЛЬНЕ ФОРМУВАННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО НАРОДНОГО ДЕПУТАТА – ШЛЯХ ДО МІНІМАЛІЗАЦІЇ РИЗИКІВ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ

Проведення консультацій із громадськістю щодо погодження порядків денних – можливість виокремити та публічно обговорити найбільш нагальні питання виборчого округу, та, зрештою,

приділити належну увагу вирішенню проблем, які справді потребують залучення коштів із державного бюджету та втручання народного депутата.

ТРЕНІНГ «ЯК СПІВПРАЦЮВАТИ З НАРОДНИМ ДЕПУТАТОМ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ОКРУГУ ТА ОЦІНЮВАТИ ЙОГО ВНЕСОК У ЇХ ВИРІШЕННЯ?»

4-5 ЛИПНЯ 2016 РОКУ, М. БРОВАРИ

Інструменти громадського контролю за діяльністю народних депутатів опанували представники громад Броварів, Березані, Великої Димерки та Калинівки 4-5 липня 2016 року під час тренінгу у м. Бровари. Разом із експертами (**Сергій Панцир**, керівник Центру соціального партнерства та лобювання НаУКМА, **Леся Шевченко**, президент Фондації «Відкрите суспільство» та **Іван Сікора**, керівник проекту «Громадський моніторинг виділення фондів для округу», експерт з питань бюджетної та антикорупційної політики) учасники тренінгу навчилися оцінювати роботу народного депутата на основі розробленої методики. Громадські активісти, місцеві депутати та журналісти обговорили ТОП-10 проблем та

об'єктів виборчого округу №97, що мають увійти або вже увійшли до порядку денного народного депутата Павла Різаненка.

Публічність формування порядку денного народного депутата та громадський контроль за його діяльністю – шлях до лобізму без ризиків політичної корупції. Такий висновок можна зробити за результатами тренінгу у м. Бровари. Робота продовжується. Всі небайдужі можуть разом із Фондацією «Відкрите суспільство» висловити позицію відносно пріоритетів діяльності народного депутата Павла Різаненка, долучаючись до громадського партнерства «Порядок денний народних депутатів України без ризиків політичної корупції».

У наступному номері вісника:

- Про політику «діжки із салом» (pork-barrel politics) та українські аналоги
- Чому народним депутатам важливо консультиватися із виборцями щодо власного порядку денного?
- Як попередити та зменшити ризики політичної корупції у діяльності народних депутатів?

ТОП-10 проблем та об'єктів для 5 модельних виборчих округів: Київ та Чернігівщина, Закарпаття, Луганщина та Харківщина.

Чому, попри фіскальну децентралізацію та збільшення надходжень до місцевих бюджетів, важливі локальні проблеми не можна вирішити виключно за кошти місцевих бюджетів?

ПРО ПАРАДОКСИ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ АБО ЗАДАЧКА ДЛЯ ВИБОРЦІВ

❓ Чому зростає роль обласної державної адміністрації, уряду та народних депутатів як лобістів коштів державного бюджету для вирішення проблем на місцевому рівні?

❓ На які об'єкти переважно витрачаються кошти субвенцій із державного бюджету на капітальні вкладення?

❓ Чому потрібно змінювати пріоритети капітальних вкладень при витрачанні коштів із державного бюджету на місцевому рівні та якою може бути у цьому роль народних депутатів?

Можливість для всіх небайдужих, хто хоче контролювати діяльність та впливати на пріоритети порядку денного народного депутата на основі розробленої методики Фондації «Відкрите суспільство»

ПРИЄДНУЙТЕСЬ
до громадського партнерства
«Порядок денний народних депутатів України без ризиків політичної корупції»

Деталі на сайті Фондації «Відкрите суспільство»

www.osf.prg.ua

(розділи «Події» та «Аналіз політики»)

Також інформація може бути надана за запитом на електронну пошту:

info@osf.org.ua

Програма РАДА: ПІДЗВІТНІСТЬ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, ДЕМОКРАТИЧНЕ ПАРЛАМЕНТСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

Місія Фондації – просування цінностей відкритого суспільства через вплив на формування порядку денного публічної політики і фінансів. Майже 15 років експерти Фондації «Відкрите суспільство» здійснюють моніторинг та аналіз роботи Верховної Ради України на предмет виконання передвиборчих обіцянок політичними силами, що представлені в парламенті.

Метою проекту «Громадський моніторинг виділення фондів для округу» є підвищення доброчесності, прозорості та підзвітності народних депутатів перед виборцями, інформування про лобювання ними виділення коштів для своїх виборчих округів.

Більше інформації на сайті Фондації «Відкрите суспільство»:
www.osf.org.ua

Електронна адреса:
info@osf.org.ua

Контакти:
+38 044 425 77 09

Фейсбук-сторінка Фондації «Відкрите суспільство»:
<https://www.facebook.com/OSF.UA>

Вісник підготовлений Фондацією «Відкрите суспільство» в рамках проекту «Громадський моніторинг виділення фондів для округу», що є частиною заходів Програми USAID «РАДА»: відповідальність, підзвітність, демократичне парламентське представництво». Програма USAID «РАДА», що виконується Фондом Східна Європа та іншими організаціями, має на меті сприяти становленню відповідального, підзвітного і демократичного представницького органу – Парламенту України.
Докладніше на <http://radaprogram.org/>, www.facebook.com/radaprogram/